

Pensions at a Glance 2011: Retirement-income Systems in OECD and G20 Countries

Summary in Turkish

Emeklilik Sistemlerine Bakış 2011: OECD ve G20 Ülkelerinde Emeklilik Gelir Sistemleri

Türkçe Özet

- Emeklilik Sistemlerine Bakış raporunun bu dördüncü sayısının konusunu, emekli maaşları, emeklilik ve ortalama insan ömrü oluşturuyor. Birçok ülke, nüfusun yaşlanması ve ortalama insan ömrünün uzaması karşısında emeklilik yaşını yukarıya çekti. Bazı ülkeler emeklilik ile ortalama insan ömrü arasında otomatik bir bağlantı kurup uygulamaya koydu. Emekli olma yerine çalışmaya devam edilmesine yönelik teşvikleri arttırmak da son emeklilik reform paketlerinin ortak bir özelliğini oluşturuyor. Ancak, yaşlı çalışanlar için yeterli iş olanakları sağlanması bir sorun olmaya devam ediyor.
- Rapor, bu önemli politik konuların derinlemesine incelendiği beş özel bölüm içeriyor: Emeklilik yaşları, emekliye ayrılma tutumları, emekliye ayrılmayı teşvik edici emekli maaşları, yaşlı çalışanlara talep ve emeklilik ile ortalama insan ömrü arasında bağ kurulması.
- Bu raporda OECD ülkelerinde emeklilere sağlanan başlıca olanaklarla ilgili bilgiler güncelleniyor ve mevcut çalışanların ileride alacakları emeklilik geliri hakkında tahminlerde bulunuluyor. Bu konuda, daha geniş bir yelpaze oluşturarak kamu tarafından sağlanan emeklilik gelirlerinin tasarımı, emeklilik hakları, yaşlıların gelirleri, emeklilik sistemlerinin finansmanı, emeklilik sistemlerinin faaliyet gösterdiği demografik ve ekonomik koşullar ve bireysel emeklilik konularını kapsayan 34 gösterge kullanılıyor.
- Önceki raporlardan daha fazla sayıda ülke analiz edilerek, OECD'nin şu dört yeni üyesi de bunlara dahil ediliyor: Estonya, İsrail, Slovenya ve Şili. Mümkün olduğunca veriler aktarılan G20 içindeki diğer büyük ekonomiler ise şunlar: Arjantin, Brezilya, Çin, Endonezya, Güney Afrika, Hindistan, Rusya ve Suudi Arabistan. Böylece raporun kapsadığı ekonomilerin sayısı, Avrupa Birliği'nin 27 üye ülkesinin verileriyle birlikte 43'ü buluyor.

Emeklilik Sistemlerine Bakış raporunun Haziran 2009'da yayınlanan sayısından bu yana genel olarak emeklilik reformları - ve özel olarak emeklilik yaşındaki artışlar - konusundaki tartışmalar haber başlıklarından hiç düşmedi. Dolayısıyla, bu 2011 sayısının konusunu, emekli maaşları, emeklilik ve ortalama insan ömrü ile bunlar arasındaki bağların oluşturması doğal.

I. Kısmın beş özel bölümünden birincisini "Emeklilik yaşı ve ortalama insan ömrü, 1950-2050" oluşturuyor. Burada OECD ülkelerinin yaklaşık yarısının emeklilik yaşının arttırılmasına ya başlamış bulunduğu ya da yakında gelecekte başlamayı planladığı gösteriliyor. 18 ülkede kadınlar için, 14 ülkede ise erkekler için emeklilik yaşı yukarıya çekilecek. 2050 yılına dek OECD ülkelerinde ortalama emeklilik yaşı her iki cinsiyet için yaklaşık 65 yaşına ulaşacak. Bu rakam 2010 yılına göre erkekler için yaklaşık 2.5 yıllık, kadınlar içinse 4 yıllık bir artış oluşturuyor.

Ortalama insan ömrü 20. yüzyılın ikinci yarısında neredeyse hiç kesintisiz bir şekilde artış gösterdi. Bunun sonucu ise, insanların emeklilik döneminde geçirdikleri zamanda artış oldu. 1960-1993 yılları arasında ulusal emeklilik yaşlarında geçen ortalama yaşam süresi 13.4 yıldan 16.5 yıla çıktı. Kadınlar için 1960'ta 4.8 yıl olan ortalama emeklilik süresi 1993'te 21.6 yılı buldu. Bu kısmen insan ömründe görülen uzama eğilimini yansıtıyordu. Ama artışın üçte biri emeklilik yaşlarındaki düşüşün bir sonucuydu: 1950-2010 yılları arasında bir noktada emeklilik yaşı erkekler için on OECD ülkesinde, kadınlar içinse 13 ülkede azaltıldı.

Tahminlerin çoğu gelecekte de ortalama insan ömrünün uzamaya devam edeceğini gösteriyor. Birleşmiş Milletler'in tahminlerine göre, normal emeklilik yaşlarında geçen yaşam süresi 2050 yılında erkekler için 20.3 yıla, kadınlar içinse 24.5 yıla çıkacak. Bunlar, emeklilik yaşında gelecekte yapılması planlanan artışlara rağmen gerçekleşecek rakamlar. Gerçekte, sadece beş ülke emeklilik yaşlarını hem erkekler hem kadınlar için önümüzdeki kırk yıl içinde emeklilik döneminde geçen süreyi istikrara kavuşturmaya yetecek oranda arttırırken, dört ülke daha bunu sadece kadınlar için yapacak.

Bu analizde sadece normal emeklilik yaşı ele alınıyor. Ancak, OECD ülkelerinin çoğunda insanların çoğu normal emeklilik yaşından önce emekliye ayrılıyor. Bu, "İleri yaşlarda çalışma ve emeklilik eğilimleri" başlıklı 2. Bölümde gösteriliyor. İnsanların işgücü pazarından fiilen çıktıkları ortalama yaş, 1970'ler ve 1980'ler boyunca düştü. Ancak, uzun dönemli erken emeklilik eğilimi erkekler için 1990'ların ortalarında, kadınlar içinse biraz daha sonra sona erdi. Yine de 2002-07 yıllarında OECD ülkelerinde işgücü pazarından çıkılan ortalama yaş, erkekler için 63.5, kadınlar içinse 62.5 olup, 1960'ların sonlarından 4-5 yıl daha düşüktü. Sadece 2050 yılına kadar ortalama insan ömründe gerçekleşeceği tahmin edilen uzayıya uyum sağlanması için, fiilen emekliye ayrılma yaşlarının erkekler için yaklaşık 66.5, kadınlar içinse yaklaşık 66'ya çıkması gerekiyor. Bu, hükümetlerin yüz yüze buldukları sorunun boyutunu gösteriyor.

Hükümetlerin çalışma hayatı süresini uzatmak için izleyebilecekleri politikalar, sonraki iki özel bölümün konusunu oluşturuyor. Bunlardan birincisinde "arz tarafı" incelenerek, emeklilik sistemine dahil edilen ve bir süre daha çalıştıktan sonra emekli olunmasına yönelik teşvikler hakkında bilgi veriliyor. İkincisinde ise "talep tarafı" ele alınarak, yaşlı çalışanlara iş olanakları sağlama yolları inceleniyor.

Mali teşviklerin emeklilik tutumlarını etkilediğini gösteren çok güçlü deliller mevcut. Bu nedenle, 3. Bölümde tartışılan "Emeklilik teşvikleri" ekonomik verimlilik açısından önem taşıyor. Öte yandan bunlar eşitlik açısından da önem taşıyor. Daha fazla çalışıp daha fazla katkıda bulunan kişilerin emekli maaşları daha yüksek olmalıdır. Aynı şekilde, belki kendisinin hiçbir kusuru olmaksızın çalışma hayatından erken ayrılma zorunda kalanların da makul bir hayat standardına sahip olmaları gerekir.

Dolayısıyla, emeklilik teşviklerinin geliştirilmesi emeklilik reformlarının çoğunda merkezi bir öneme sahip oldu: OECD ülkelerinin yaklaşık yarısı bu konuda bir şeyler yaptı. Bu değişimler arasında, erken emeklilik için aranan koşulların daha zorlaştırılması, erken emeklilerin sosyal haklardan daha fazla kayba uğraması ve normal emeklilik yaşından sonra emekli olan kişilere daha üst kademelerden emekli maaşları ödenmesi yer alıyor. 3. Bölümde bu reformların etkili olduğu ve sadece birkaç OECD ülkesinde hala erken emekliliği güçlü bir şekilde teşvik eden emeklilik sistemleri bulunduğu gösteriliyor. Ancak, birçok ülkede emeklilik sistemlerindeki mali teşvikleri daha da geliştirmenin yolları hala var. İnsanların daha uzun süre çalışmalarının ödüllendirileceği dokuz politika öneriliyor.

Talep tarafında daha uzun süre çalışmanın önünde engeller olursa, çalışma teşviklerini geliştirmeyi amaçlayan emeklilik reformları daha az etkili olabilir. 4. Bölümde "Yaşlı çalışanların iş bulmalarına ve işlerinde kalmalarına yardımcı olmak" amacıyla çeşitli politikalar inceleniyor. İşverenler tarafında, başta yaşlı çalışanların değişime uyum

sağlayabilme yetenekleri konusunda olmak üzere, yaşlılara karşı önyargılı, ayrımcı tutumlar şeklinde engeller var. Yaş ayrımcılığına karşı mevzuat ve kamuoyunu aydınlatma kampanyaları çoğunlukla (ama her zaman değil) etkili oluyor. Yaşlı çalışanların istihdam maliyetinin yüksek olması, bazı ülkelerde hala sorun oluşturmaya devam ediyor. Ve işverenler bazen erken emekliliği işgücünü azaltmanın uygun bir yolu olarak kullanıyorlar.

Yaşlı çalışanlar için iş bulma olanakları da sınırlı olabiliyor. Bazen onların sahip oldukları becerilerin değeri azalıyor ve kurslar genellikle genç çalışanları hedef alıyor. Çoğunlukla iş bulma konusunda daha fazla yardıma ihtiyaç duyuluyor.

Yaşlı çalışanların sayısının artırılmasının genç çalışanların iş olanaklarını azalttığı iddiası, emeklilik yaşının yukarıya çekilmesi konusundaki tartışmalarda tekrarlanan bir hususu oluşturuyor. Oysa bu görüşü destekleyen herhangi bir kanıt bulunmuyor. Gerçekte, 20'li yaşların başlarındaki kişilerin istihdam oranı ile 50'li yaşların sonlarındaki kişilerin istihdam oranı arasında güçlü ve pozitif bir karşılıklı ilişki var. Bu tutumlarla ilgili araştırmalar, yaşlı ya da genç çalışanların istihdam oranı ne kadar düşük olursa, bu görüşü destekleyen kişilerin sayısının o kadar yüksek olduğunu gösteriyor.

5. Bölümde tekrar emeklilik ve ortalama insan ömrü konularına dönülüyor. OECD ülkelerinin yaklaşık yarısında sağlanan zorunlu emeklilik geliri içerisinde emeklilik ile ortalama insan ömrünün değişmesi arasında otomatik bağlantı kuran unsurlara yer veriliyor. Bu, emeklilik politikasında büyük bir değişim anlamına geliyor.

Birincisi, birçokları kamu tarafından verilen emekli maaşları yerine ya da bunlara ek olarak zorunlu tanımlı katkı sistemleri uygulamaya koydu. İkincisi, bazıları "kazandıkça öde" şeklindeki kamu emeklilik sistemlerini "varsayımsal (notional) hesaplar" haline getirdi. Üçüncüsü, birkaçında maaş miktarları ya da emekli olma hakkı kazanma koşulları ile ortalama insan ömrü arasında bağlantı var. Bu değişikliklere ek olarak, gönüllü özel emeklilik sistemlerinde tanımlı maaştan tanımlı katkıya doğru belirgin bir kayma yaşandı.

Bu değişiklikler, ortalama insan ömrü uzadıkça emeklilik maaşları ödeme maliyetinin paylaşım şekli açısından önemli sonuçlar doğuruyor. Artan oranda bu, emekli maaşlarının azalması şeklinde tek tek emekliler tarafından karşılanacak. 5. Bölümde ortalama insan ömrü tahminlerindeki kaçınılmaz belirsizliklerin boyutu gösterilerek "Emeklilik ile ortalama insan ömrü arasında bağ kurulması" başlığı altında politikalar değerlendiriliyor. Devamlı, ortalama insan ömründeki gelişmelerin ana tahminlere kıyasla daha yavaş ya da daha hızlı olmasının emekli maaşlarını nasıl etkileyeceği gösteriliyor.

I. Kısımın beş özel bölümünde toplu olarak, OECD ülkelerinin devlet bütçeleri üzerinde yaşlanan nüfusun yol açtığı artan baskı ile başa çıkmak için benimsemiş olduğu çeşitli politikaların tümü ele alınıp değerlendiriliyor. Emeklilik yaşının yukarı çekilmesi - emeklilik sisteminin en görünür ve yaygın olarak bilinen parametresi - genellikle haber başlıklarına konu oluyor. Ama bunlar, emekli maaşları, emeklilik ve ortalama insan ömrü konusunun sadece küçük bir parçasını oluşturuyor.

Raporun II. Kısımında önceki üç Emeklilik Sistemlerine Bakış raporunda da yer alan "Emeklilik politikalarının göstergeleri" güncelleniyor ve önceki rapordakilere 18 gösterge daha ekleniyor. Ayrıca, mümkün olduğunca analizin kapsamına OECD üyesi olmayan Arjantin, Brezilya, Çin, Endonezya, Güney Afrika, Hindistan, Rusya Federasyonu ve Suudi Arabistan gibi G20 ülkeleri de dahil ediliyor.

İlk olarak emeklilik gelir sistemlerinin tasarımı ele alınıp, son derece çeşitli emeklilik gelir sistemlerinin tanımlanması için bir sınıflandırma yapılıyor (Kısım II.1). Emeklilik sistemlerinin ana parametreleri ve kuralları sıralanarak, ülkelerarası karşılaştırmalar yapılması sağlanıyor.

Sonra bu parametreler ve kurallar kullanılarak farklı gelir seviyelerindeki erkekler ve kadınların emeklilik hakları modelleniyor (Kısım II.2). Göstergelerin çoğunda zorunlu emekli maaşı ele alınmakla beraber, bazı ülkelerde yaygın olan tipik gönüllü özel emeklilik sistemlerinin analizine de yer veriliyor. Emeklilik sistemlerinin ve emeklilerin vergilendirilmesine ve bunun çalışma hayatına göre emeklilik dönemindeki yaşam standartlarını nasıl etkilediğine yakından bakılıyor.

Emeklilik hakları ileriye yönelik olarak analiz edilip, bugün işgücü pazarına katılan çalışanlar için bu hakların sahip olduğu değer dikkate alınıyor. Kısım II.3'teki göstergelerde ise şu anda emeklilik yaşında olan kişilerin mali durumu - ortalama gelirleri, gelir kaynakları ve yoksulluk riski - ele alınıyor.

Kişilerin durumu analiz edildikten sonra Kısım II.4'te bir bütün olarak emeklilik gelir sistemlerinin mali durumu inceleniyor. Burada emeklilik sistemleri için yapılan kamu ve özel sektör harcamaları, zorunlu emeklilik için katkı payları ve kamu emeklilik sistemleri için toplam katkı gelirleri ile ilgili veriler yer alıyor.

Kısım II.5'te emeklilik gelir sistemlerinin faaliyeti için gerekli çerçeve ve arkaplan sunuluyor. Bu göstergeler arasında - ortalama insan ömrü ve doğum oranı gibi - demografik ölçüler yer alıyor. Son olarak, Kısım II.6'da ise özel olarak kamu emeklilik yedek fonları ve özel emeklilik sistemleri hakkında bilgiler veriliyor.

© OECD

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtilmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevi'nden ücretsiz olarak temin edilebilir www.oecd.org/bookshop

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü, Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.
rights@oecd.org Faks: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights/

